

MULTIMODAL TASHISHNI TASHISH TURLARI.

Jumanazarov Bekzod Shavkat o`g`li
“TL” yo`nalishi 4-kurs K-46-guruhi talablari.

Sh.Sh. Isroilov

Ilmiy rahbar Katta o`qituvchi

Anotatsiya: Ushbu ishda xalqaro yuk tashish tizimida muhim o`rin tutuvchi multimodal tashish va uning tarkibiy qismlari hisoblangan transport turlari tahlil qilinadi. Multimodal tashish — bu yuklarni bir nechta transport vositalari orqali yagona shartnoma asosida yetkazib berish jarayoni bo`lib, unda avtomobil, temiryo`l, dengiz va havo transporti o`zaro uyg`unlashgan holda qo`llaniladi.

Anotatsiyada multimodal tashishda ishtirok etuvchi asosiy transport turlari, ularning texnik-iqtisodiy xususiyatlari, afzalliklari va qo`llanilish sohalari yoritiladi. Jumladan, avtomobil transportining moslashuvchanligi, temiryo`l transportining yuqori yuk sig`imi, dengiz transportining arzonligi hamda havo transportining tezkorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu transport turlarini o`zaro bog`lash orqali logistika samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko`rib chiqiladi.

Ishda multimodal tashishning samarali tashkil etilishi, transport turlarini to`g`ri tanlash va ularni uyg`unlashtirish orqali xarajatlarni kamaytirish hamda yuk yetkazib berish muddatlarini optimallashtirish masalalari ham muhim o`rin egallaydi.

Аннотация: В данной работе анализируются мультимодальные перевозки, играющие важную роль в международной системе грузоперевозок, и виды транспорта, входящие в её состав. Мультимодальные перевозки — это процесс доставки грузов несколькими видами транспорта в рамках единого контракта, в котором автомобильный, железнодорожный, морской и воздушный транспорт используются скоординированно.

Аннотация: охватывает основные виды транспорта, участвующие в мультимодальных перевозках, их технико-экономические характеристики, преимущества и области применения. В частности, анализируются гибкость автомобильного транспорта, высокая грузоподъемность железнодорожного транспорта, низкая стоимость морских перевозок и скорость воздушных перевозок. Также рассматриваются возможности повышения эффективности логистики за счет взаимосвязи этих видов транспорта.

В работе также рассматриваются вопросы эффективной организации мультимодальных перевозок, снижения затрат за счет правильного выбора и комбинирования видов транспорта и оптимизации сроков доставки грузов.

Annotation: This work analyzes multimodal transportation, which plays an important role in the international cargo transportation system, and the types of transport that are its components. Multimodal transportation is a process of delivering cargo by several means of transport under a single contract, in which road, rail, sea and air transport are used in a coordinated manner.

The abstract covers the main types of transport involved in multimodal transportation, their technical and economic characteristics, advantages and areas of application. In particular, the flexibility of road transport, the high load capacity of rail transport, the low cost of sea transport and the speed of air transport are analyzed. Also, the possibilities of increasing logistics efficiency by interconnecting these types of transport are considered.

The work also considers the issues of effective organization of multimodal transportation, reducing costs through the correct selection and combination of transport modes, and optimizing cargo delivery times.

Bugungi kunda jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdoning jadal rivojlanishi yuk tashish tizimlariga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Globalizatsiya jarayonlari natijasida davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar kengayib, turli hududlar o'rtasida yuklarni tez, xavfsiz va arzon yetkazib berish muhim vazifaga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, multimodal tashish zamonaviy logistikaning eng samarali yo'nalishlaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Multimodal tashish — bu yuklarni bir nechta transport turlari yordamida yagona shartnoma asosida tashish jarayoni bo'lib, unda tashishning barcha bosqichlari yagona operator tomonidan boshqariladi. Ushbu tizimda avtomobil, temiryo'l, dengiz va havo transporti o'zaro bog'langan holda ishlaydi va har birining ustun jihatlaridan maksimal darajada foydalaniladi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, multimodal tashishda turli transport turlarining o'zaro uyg'unligi yuk tashish samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yetkazib berish muddatlarini qisqartirish imkonini beradi. Ayniqsa, transport-logistika tizimlarini rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish hamda xalqaro standartlarni joriy etish sharoitida ushbu masala yanada muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu ishning maqsadi multimodal tashishda qo'llaniladigan asosiy transport turlarini o'rganish, ularning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish hamda ularni samarali uyg'unlashtirish yo'llarini ko'rsatishdan iborat. Shu bilan birga, ishda transport turlarining afzallik va kamchiliklari, ularning iqtisodiy samaradorligi hamda amaliy qo'llanilish jihatlari yoritib beriladi.

Avtomobil — eng mashhur tashish usuli. Kompaniya mos transport vositasini tanlaydi, hujjatlarni rasmiylashtirishda yordam beradi va yo'nalishni tuzadi, bunda yukning og'irligi va o'lchami hamda yo'l sharoitlari hisobga olinadi.

Aviatsiya — tez buziladigan, qimmatbaho yoki shoshilinch yuklarni tashish uchun ideal variant. Bunday tashishning narxi boshqa turlarga nisbatan bir necha baravar yuqori bo'lishi mumkin.

Temiryo'l — Yevrosiyo hududining istalgan nuqtasidan yukni tez va arzon yetkazish imkonini beradi. Bu eng arzon variant bo'lib, ob-havo sharoitlariga kam ta'sirchan.

Dengiz — o'lchami katta texnika va og'ir uskuna tashish uchun mos. Ba'zi holatlarda, ayniqsa bir nechta davlat chegarasidan o'tilishi kerak bo'lsa, suv orqali tashish quruqlikka nisbatan foydaliroq bo'ladi.

Multimodal yuk tashish-bu bitta transport shartnomasi asosida turli xil transport turlari yordamida yuklarni tashish. Ushbu turdagi yuk tashishning asosiy afzalligi ularning

malakali kombinatsiyasi tufayli turli xil transport vositalarining afzalliklaridan maksimal darajada foydalanishdir. Multimodal transport yuklari har qanday masofani, shu jumladan qit'alar orasidagi masofani bosib o'tishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi noyob geosiyosiy mavqega ega. Jahon okeaniga to'g'ridan-to'g'ri kirish imkoni bo'lmagan holda, O'zbekiston ham jahon okeaniga chiqish imkoniyati bo'lmagan mamlakatlar bilan o'ralgan. Shuning uchun multimodal yuk tashish juda muhimdir. Marshrutlar ayniqsa mashhur: "dengiz kemasi + avtomobil", "dengiz kemasi + temir yo'l", "temir yo'l + avtomobil". Cargo MCHJ 2008 yildan beri multimodal yuk tashishni muvaffaqiyatli amalga oshirmoqda. Bunday yuklarni tashishning asosiy afzalligi-marshrut davomida yagona mas'ul shaxsning mavjudligi. Kompaniyamiz oldida bitta operator bilan ishlash hurmatli mijozlarimizning vaqtini, moliyaviy va asablarini tejaydi.

Har bir yuk buyurtmasi yuk, marshrut va etkazib berish tezligi uchun maxsus talablarga ega. Kompaniyamiz bilan multimodal transport shartnomasini tuzish orqali siz bunday murakkab ishlarni amalga oshirish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan ko'plab murakkab texnik muammolarni hal qilishdan xalos bo'lasiz. Cargo MCHJ transport infratuzilmasi, tabiiy sharoitlar, marshrut bo'ylab mamlakatlarning bojxona tartibga solish xususiyatlari, ma'lum bir mintaqani tushirish/yuklash qulayligini hisobga olgan holda "uyma-uy" asosida etkazib berishni taklif qiladi. Biz turli xil yuklar, shu jumladan prefabrik, katta hajmli, og'ir yuklar bilan ishlashda muvaffaqiyatli tajribaga egamiz, shuningdek, maxsus transport sharoitlarini talab qilamiz. Mijozlarimizni tashish uchun istak va talablarni bajarish biz uchun muhim qoidadir. Biz hech qachon oson yo'llarni qidirmaganmiz, qiyinchiliklar va muammolar har doim hal qilinadi va ularni hal qilish bizga ishonch, bilim va bebaho tajriba beradi. Taklif etilayotgan multimodal transportning narxi quyidagi xususiyatga ega: agar etkazib berish vaqti muhim bo'lsa, unda marshrut bir xil bo'ladi va narx mos keladi yoki aksincha, moliyaviy tomon birinchi o'rinda turganda, arzonroq transport turidan foydalaniladi, ammo yo'lda uzoqroq bo'ladi.

Bizning operatorlarimiz sizga yuklarni etkazib berishning turli xil variantlarini taklif qilishadi, narx/tezlik nisbati bo'yicha maqbul marshrutni tanlashda yordam berishadi, kerakli hujjatlarni rasmiylashtirishadi, yukning joylashuvi to'g'risida ma'lumot berishadi, etkazib berishning o'z vaqtida va sifatini nazorat qilishadi, bu sizga, bizning hurmatli mijozlarimizga muzokaralar vaqtini tejash, moliyaviy xarajatlarni optimallashtirish va xalqaro transportni ta'minlash uchun zarur bo'lgan hujjat aylanishini kamaytirish.

ADABIYOTLAR:

1. Rodrigue, J-P. – “The Geography of Transport Systems”
2. UNCTAD – “Multimodal Transport Handbook”
3. Stopford, M. – “Maritime Economics”
4. Ballou, R.H. – “Business Logistics Management”
5. A. Xudoyberdiyev – “Transport logistikasi”
6. V.G. Galaburda – “Transport tizimlari va logistika”
7. N.N. Vasiliev – “Multimodal tashish asoslari”